

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

BIAR

L'ALT VINALOPÓ

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LA LLINGÜA

**AJUNTAMENT
DE BIAR**

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECALL I TEXT
Daniel Díez Santo

DISSENY
Vicent Almar

MAQUETACIÓ I GRAFISME
Guillermo Tomás Lull

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Biar, 157

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 96 387 40 23
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament de Biar

ISBN: 978-84-482-5699-9
Depòsit legal: V- (&#-2012
Impressió: Fernando Gil, S.A.

www.avl.gva.es

BIAR

Biar és un dels municipis més pintorescs de l'interior de la província d'Alacant. Se situa dins de la comarca de l'Alt Vinalopó, a tan sols 45 quilòmetres d'Alacant, si anem per l'autovia que va de la capital a Alcoi. Es tracta d'una xicoteta localitat de poc més de 3.700 habitants, acomodada damunt d'una lloma abrigallada, al seu torn, per tres serres: la serra de la Fontanella, la serra del Reconco i la serra del Flare. Biar, situat a 650 metres d'altitud mitjana sobre el nivell del mar, està coronat per un imponent castell, que contribuïx en gran manera a dibuixar la bella estampa que presenta la silueta del poble des de la llunyania per qualsevol dels seus accessos. Té un terme municipal de 97,91 km², dels quals pràcticament la mitat són forestals. El clima del lloc és el típic mediterrani muntanyenc, de temperatures mitjanes suaus, que oscil·len entre els 25 °C a l'estiu i els 11 °C a l'hivern. No obstant això, durant l'hivern no són estranyes les nevades, sobretot en els cims de les muntanyes. A pesar d'això, les precipitacions durant la resta de l'any són poc abundants i de profusió equinoccial. Les característiques climàtiques de l'emplaçament, junt amb el predomini de sòls bàsics aptes per al creixement de vegetació, han determinat l'aparició d'una important massa forestal. Esta vegetació ha sabut adaptar-se perfectament a la indigència hídrica estival, configurant un bosc esclerofil·le mediterrani amb predomini de pinars i carrascals, així com també un notable substrat arbustiu, amalgama de plantes aromàtiques i medicinals.

Parlar de la història de Biar és parlar d'un passat musulmà, cosa que queda ben patent en el seu castell, que disposa d'una volta almohade del segle XII, esplèndidament conservada i en el conjunt urbà medieval de tipisme àrab format per carrers empedrats, restes de muralles, torres de vigilància i arcs en les antigues entrades a la vila. A més, en l'exterior apareix una organització agrícola que va donar lloc en l'ombria del poble a la implantació de fruiters fèrtils, drenats posteriorment per un sofisticat sistema de reg del qual dóna encara mostra un aqüeducte ogival del segle XVII. Però també és parlar de delimitació de fronteres del Regne, de reconquesta i d'empremta cristiana. El 26 de març de 1244 es va signar el Tractat d'Almirra, pel qual es definia la frontera entre el Regne de Castella i el Regne de València; a partir d'este moment Biar formava part de la Corona d'Aragó. La vila de Biar va ser conquerida pel rei Jaume I al febrer de 1245 després d'un llarg setge. En els llocs on es van assentar els campaments militars, s'erigirien posteriorment les ermites que circumden el poble. A partir de 1287, Biar va passar a ser vila reial amb vot en corts. El cristianisme va comportar també la construcció de magnífiques obres

arquitectòniques, com l'església de l'Assumpció del segle XV, d'estil gòtic tardà amb portada del primer Renaixement valencià (1519), o la capella de la Comunió, d'estil xorigueresc (1686-1697), però amb campanar barroc del segle XVIII. Altres construccions importants són el santuari de la Mare de Déu de Gràcia, patrona de Biar, amb una bella portada rococó de 1770, les ermites gòtiques, els molins i el perfectament conservat pou de neu del segle XVIII.

El motor socioeconòmic d'esta localitat ha sigut, des de la segona mitat del segle passat, el sector industrial, encara que no s'ha abandonat l'agricultura de secà a pesar de la baixa rendibilitat econòmica, com demostra el manteniment dels terrenys abancalats destinats al cultiu de l'ametler i l'olivera. En l'actualitat, en un esforç de complementació de rendes i diversificació econòmica, s'està apostant per un turisme interior de qualitat, reforçat per una variada oferta d'allotjament i un incipient oci actiu respectuós amb el medi ambient i el patrimoni històric.

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Alt de la Creu
Alt Redó
Altet del Vent
Cabecet Blanc
Cabecet de la Noguereta
Cabecet de Rafel
Cabecet del Tolmet
Cabecet Nano
Cabecets de Fontanelles
Cabecets de la Calavera
Cabecets de la Plata
Cabecets de Marco
Cabecets dels Portuguesos
Cabeço de la Casa de les Gerres
Cabeço de les Pedreres
Cabeço de Meló
Cabeço de Valero
Cabeço del Pi Solitari
Cabeço del Telèfon
Cabeço Gordo
Cantal d'Arnau
Cantal del Llamp
Cantal Gitat
Clot d'Isaac
Coll del Marfullar
Cova de les Xispes
Cova de Morilla
Cova Negra
Cova Negra de l'Extremera
Cova Roja
Coves de l'Estellador
Coves de Montilla
Coveta Blanca
Cresta del Pollastre
el Balconet
el Forat Verd
el Morter
el Parat de les Foietes
el Racó de la Rufaca
el Racó de Santonja
el Rebolcador
el Reclot
els Barrancons
els Cabeçols
els Campanarets
els Campanarets de la Penya Tallada
els Picatxos
la Foieteta de Traces
l'Arenalet de Carpi
les Pedrisses
Lloma de la Palla
Lloma de les Foietes
Lloma Llarga
Lloma Rasa
Llomes de la Font de Bellot
Llometes de la Casa Mira
Pas del Runal
Penya Buitrera
Penya del Corb
Penya Parroc
Penya Tallada
Pic del Flare
Pic del Reconco
Pla de la Castanyera
Pla del Campament
Port de Biar
Port de Saix
Serra d'Onil (o de Biar)
Serra de la Fontanella
Serra del Flare
Serra del Reconco
Serreta de Sant Nicolau

Hidrografia natural

Aigüeta de l'Estellador
Aigüeta de la Casa Marco
Aigüeta de la Quitranera
Aigüeta de Punxó
Aigüeta de Sílvio
Barranc de Benlliure
Barranc de Diago
Barranc de Fontalbres
Barranc de Fontanelles
Barranc de Garranxo
Barranc de l'Administradora
Barranc de l'Ametla
Barranc de l'Estellador
Barranc de l'Extremera
Barranc de l'Infern
Barranc de la Bodegueta
Barranc de la Casa Marco
Barranc de la Font de Bellot
Barranc de la Font de Joan
Barranc de la Marraixa
Barranc de la Quitranera
Barranc de la Sàlvia
Barranc de les Foietes

Barranc de les Vísperes
Barranc de Santonja
Barranc de Sanxet
Barranc del Banyerut
Barranc del Derramador
Barranc del Pinar de Camús
Barranc del Port de Saix
Barranc del Sarander
Barranc dels Flares
Barranc dels Ruglons
Barranc Sec
Barranquet de la Sàlvia
el Cap de l'Aigua
Font de Bellot
Font de Joan
Font de l'Extremera
Font de Patiràs
Font del Xorro
Fonteta del Sapo
Rambla de la Mare de Déu
Rambla del Navarro
Riu Vinalopó

PRESENCIA HUMANA

Hidrografia artificial

Aljub
Aqüeducte Ogival
Bassa de Ginés Peres
Bassa de l'Extremera
Bassa de la Vila
Bassa del Navarro
Bassa Nova
Bassetes de Briales
Embassament de l'Arguenya

Embassament de la Creueta
Embassament de Patiràs
Embassament del Cementeri
Pou de neu
Pouet de Facund
Pouet de Gil
Pouet de la Cova Roja
Pouet de la Rufaca

Poblament

Antic refugi forestal
Barri de Santa Llúcia
Biar
Casa Alta
Casa de Campaneta
Casa de Carrícola
Casa de l'Aljub
Casa de l'Altet
Casa de l'Aviació
Casa de l'Enginyera
Casa de l'Estació
Casa de la Font Santa
Casa de la Marcota
Casa de la Passadora
Casa de la Tosquera
Casa de les Foietes
Casa de les Gerres
Casa de Lluna
Casa de Morodes
Casa de Pinales
Casa de Ritxart
Casa de Santa Aurèlia
Casa de Sanxet
Casa de Segura
Casa del Flare
Casa del Gordet
Casa del Metge
Casa del Pouet
Casa del Rastoll
Casa del Secanet
Casa del Xato
Casa dels Lluïsiàns
Casa forestal
Casa Los Rosales
Casa Marco
Casa Nova
Caseta d'Alemanys
Caseta de Briones
Caseta de Camarasa
Caseta de Canyons
Caseta de Granero
Caseta de Juan Gil
Caseta de les Maejes
Caseta de Sixt
Caseta del Cas
Caseta del Terratremol
Caseta del Tio Lluïso
Caseta del Tio Primitiu
Caseta dels Caçadors
Casetes de Gil
Celler de Don Juan Izquierdo
Celler de la Viuda
Corral de Navajes
Corral del Banyerut
Corral del Flare
la Comuna
Mas de Bovo
Mas de Camarasa
Mas de Fontanelles
Mas de la Botija
Mas de Patiràs
Mas de Soler
Mas de Topina
Mas del Figuerol
Mas del Pontarró
Mas del Port de Saix
Nou refugi forestal
Refugi dels Pedrapiquers
Xalet de Don Paco

Altres llocs d'interés

Camp de tir	Mas de Fontalbres
Cementeri	Mineta de Ferro
Corral del Marqués	Molí de Comaro
Creu de Xàtiva	Molí de Mescla
Ermita de la Mare de Déu de les Neus	Molí del Boticari
Ermita de Sant Ramon	Poliesportiu
Ermita de Santa Llúcia	Polígon Industrial Els Dos Pins
Gasolinera	Racó de l'Espedrinyal
les Colònies	Santuari de la Mare de Déu de Gràcia

PARTIDES I VIES DE COMUNICACIÓ

Partides i paratges

Bancal del Cirer	el Ramblar
Benassait	el Saltet
Borrell	el Secà de Pedro Lluna
Buenos Aires	el Secanet
Campaneta	el Sòl de l'Horta
el Cabeço Gordo	el Toll
el Cantal de Ferrís	els Barrancons
el Canto del Gallo	els Cabeçols
el Corral de Tadeu	els Dos Pins
el Coto	els Passos
el Derramador	els Plans de l'Algar
el Figueral	els Plans de l'Aljub
el Flare	els Sants de la Pedra
el Navarro	Fontanelles
el Pinar de Camús	Fontalbres
el Pinar del Ramblar	Hortet de Santo
el Pla	l'Arguenya
el Pontarró	l'Ave Maria
el Portell	l'Ereta
el Racó Ample	l'Esquinal de la Rabosa
el Racó de l'Aler	l'Extremera
el Racó del Fornet	l'Ombria de Biar
el Racó del Teular	la Canya

la Carrasca Negra
la Casa de les Gerres
la Casa Marco
la Creueta
la Foia
la Fontsanta
la Forca
la Gombarda
la Lloma
la Marcota
la Mitja Llegua
la Pedregosa
la Penya Tallada
la Premuntera
la Salseta

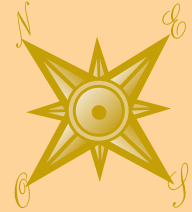
la Tosquera
les Fanecades
les Foietes
les Llomes de Gimeno
les Llomes de la Mare de Déu
Ombria de la Carbonera
Ombria del Barranc de la Casa
Marco
Ombria del Marfullar
Ombries del Cap de l'Aigua
Patiràs
Santa Justa
Sanxet
Solana de Marrassà

Vies de comunicació

Antiga Via del Tren Xitxarra
(Alcoi-lecla)
Camí de Benlliure
Camí de l'Algar
Camí de l'Estellador
Camí de l'Extremera
Camí de la Casa del Gordet
Camí de la Farola
Camí de la Foia
Camí de la Lloma
Camí de la Mitja Llegua
Camí de la Penya-rúbia
Camí de la Salseta
Camí de Sanxet
Camí de Xàtiva
Camí del Pla
Camí del Toll
Camí dels Cabeçols

Camí Fondo
Camí Vell de Biar a Beneixama
Carretera de Biar a Banyeres de
Mariola
Carretera de Biar a la Canyada
Carretera de Biar al Camp de
Mirra
Carretera de Villena a Onil
Carretera d'Ibi a Saix
el Carreró
Pont de Ferro
Pont de Fusta
Pont de la Marcota
Pont de les Fanecades
Senda de l'Alt de les Voltes
Senda de la Font de Joan
Senda de la Penya-rúbia
Senda del Comptador

Elements físics

TERME DE
BANYERES DE MARIOLA

TERME DE BENEIXAMA

TERME DEL
CAMP DE MIRRA

TERME DE
LA CANYADA

TERME D'ONIL

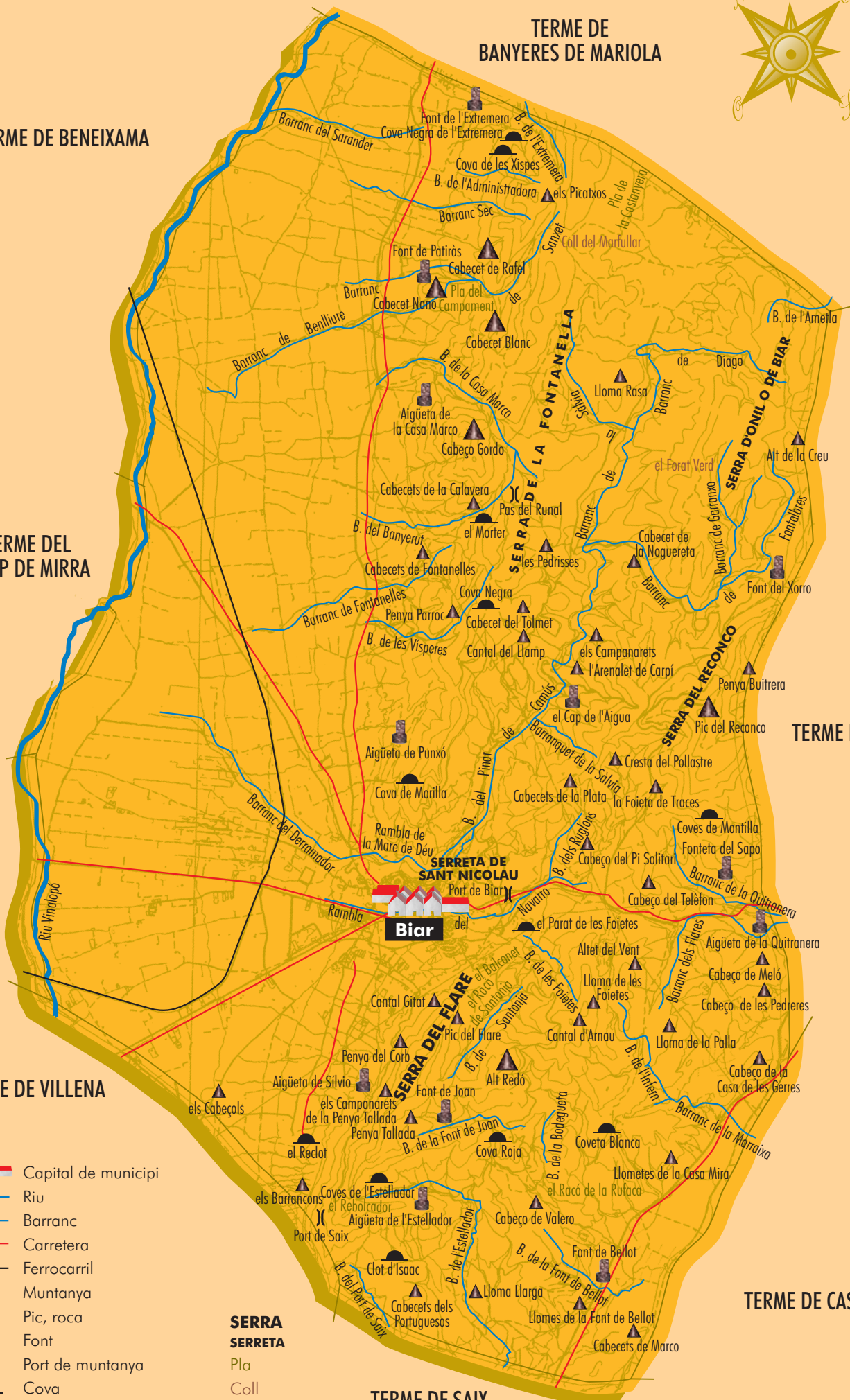
TERME DE VILLENA

TERME DE CASTALLA

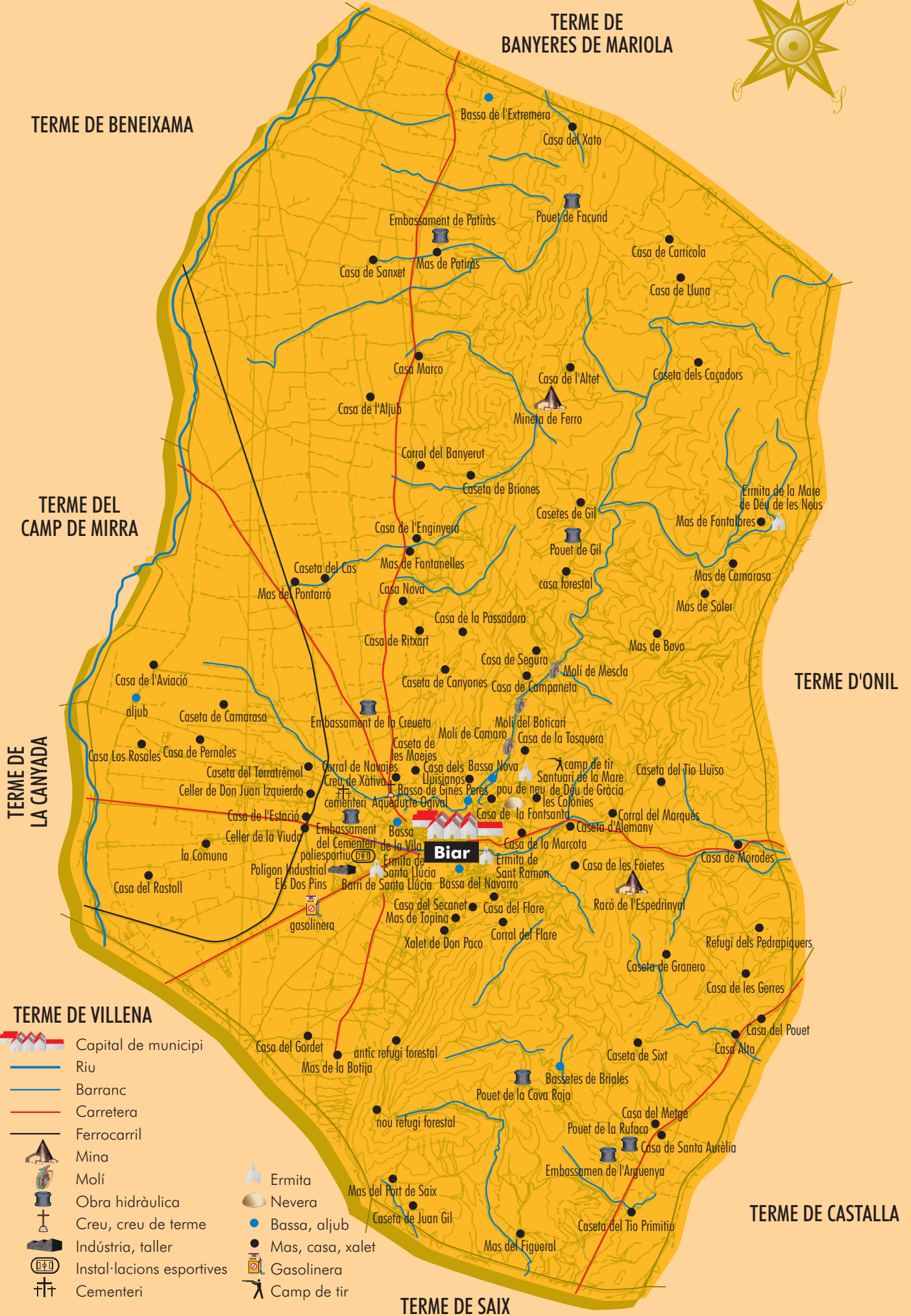
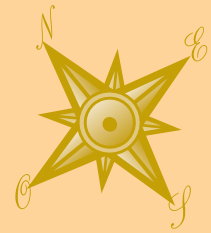
TERME DE SAIX

- Capital de municipi
- Riu
- Barranc
- Carretera
- Ferrocarril
- Muntanya
- Pic, roca
- Font
- Port de muntanya
- Cova

**SERRA
SERRETA**
Pla
Coll

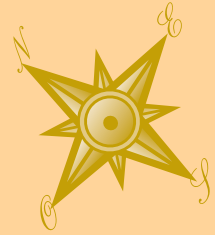

Presència humana

- TERME DE VILLENA**
- Capital de municipi
 - Riu
 - Barranc
 - Carretera
 - Ferrocarril
 - Mina
 - Molí
 - Obra hidràulica
 - Creu, creu de terme
 - Indústria, taller
 - Instal·lacions esportives
 - Cementeri
 - Bassa, aljub
 - Nevera
 - Mas, casa, xalet
 - Gasolinera
 - Camp de tir

Partides i vies de comunicació

TERME DE BANYERES DE MARIOLA

TERME DE BENEIXAMA

TERME DEL CAMP DE MIRRA

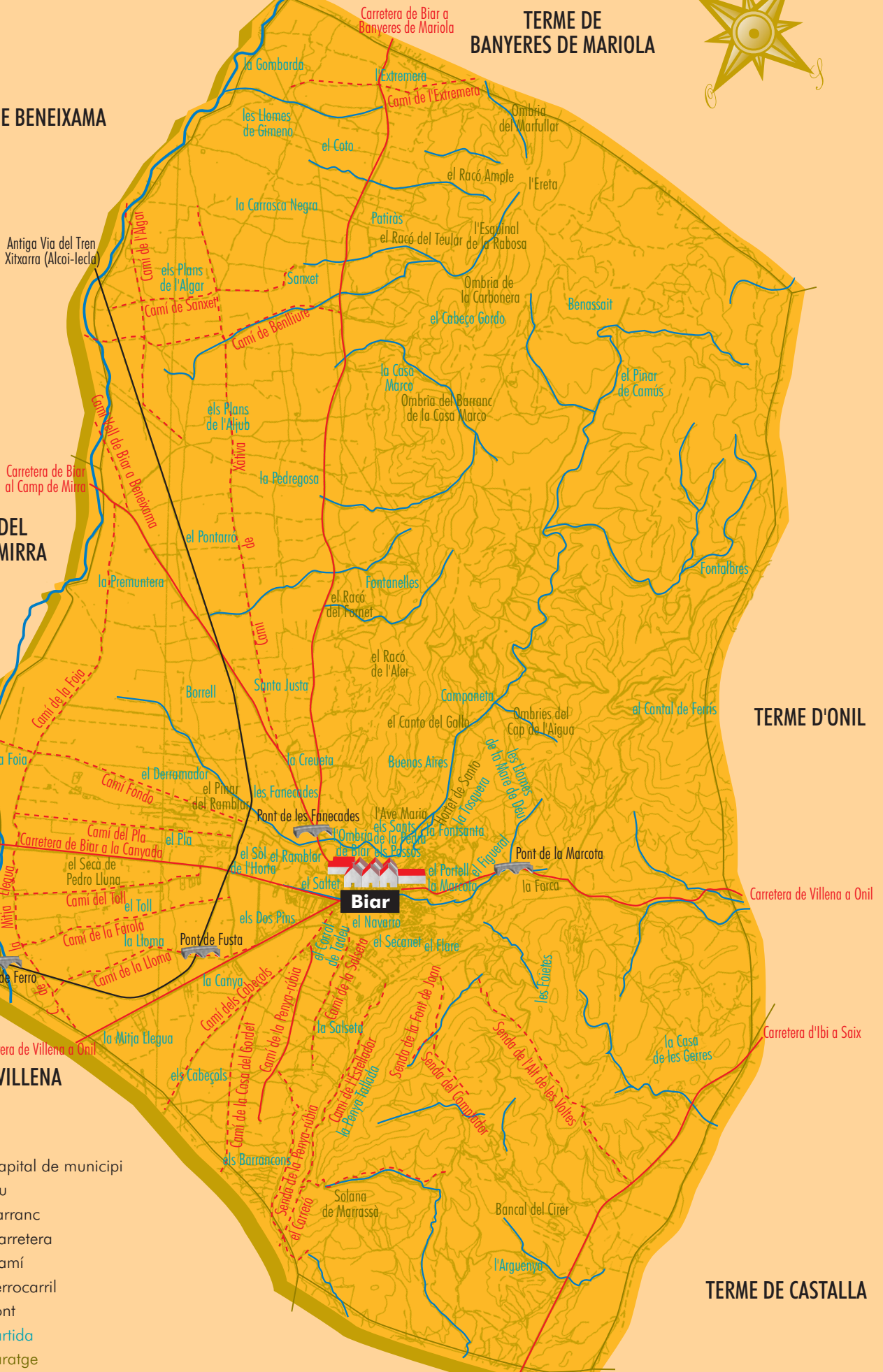
TERME DE LA CANYADA

TERME D'ONIL

TERME DE VILLENA

TERME DE CASTALLA

TERME DE SAIX

- Capital de municipi
- Riu
- Barranc
- Carretera
- Camí
- Ferrocarril
- Pont
- Partida
- Paratge